

Bohoslužby v Zábřehu 27.března 2021

Lk 15, 1-3; 11-32

Milé sestry, milí bratři, příběh marnotratného syna lze směle označit za jádro evangelia. Vždyť se v něm ukazuje to nejzásadnější z Ježíšova učení. Bůh otvírá svou náruč těm, kdo se k němu vracejí. Ovšem kromě této jednoznačně dobré zprávy vyvolává toto vyprávění i několik otázek, na které bychom se měli snažit najít odpověď.

Celá kapitola začíná oznámením, že do Ježíšovy přítomnosti přicházeli samí celníci a hříšníci. Proč se tak dělo? To je první důležitá otázka. Co je vedlo k tomu, aby Ježíše hledali, aby mu naslouchali? Jednoznačně lze ukázat na Ježíše jako takového. Byl něco jako atrakce, kterou chtěl vidět a slyšet kdekdo. Ovšem oni ho nechtěli vidět, chtěli ho slyšet. To je víc než jen shlédnutí něčeho zajímavého. Proč nepřicházeli naslouchat farizeům a zákoníkům? Vlastně na to sami farizeové a zákoníci odpovídají. Ježíš je přijímá a jí s nimi. V tom je ten rozdíl. Naslouchají jeho slovu, protože jim to slovo chce sdělit. Je pro ně otevřen. Zdroj jeho slov je stejný jako u těch zákoníků a farizeů, je stejný jako později u mnoha dalších Božích služebníků. Ježíš je ale jiný právě v tom přístupu. Celníci a hříšníci vědí, že se k nim nepostaví zády, ale vyjde jim vstříc, jako v tom podobenství vyšel otec vstříc ztracenému synu. Nesoudí je, nehledá způsob, jak vytvořit mezi ním a jimi nějakou bariéru. Naopak, zasednutím k jednomu stolu tuto bariéru proráží.

Na toto Ježíšovo působení reagují s nevolí právě farizeové a zákoníci. Co se za jejich postojem skrývá? Proč to odsuzují? Jaký k tomu existuje důvod? Možná mají pocit, že Ježíš tyto hříšníky a celníky přijímá na jejich úkor. Tedy rádi by se s ním také bavili, chtěli by ho mít pro sebe, neboť se se cítí být mu rovnější než ti ostatní. Zákonictví a farizejství má v našem vnímání celkem špatnou pověst. Označujeme tak někoho spíše povrchního, neupřímného. Jsou to dvě formy zbožnosti. Jedna s velikým důrazem na Písmo, druhá na náboženskou praxi. Obojí je důležité a má svou cenu. Bylo by chybou odsuzovat šmahem všechny ty, kteří poctivě studují Písmo, stejně jako ty, kteří se přísně řídí Božím Zákonem. A Ježíš toto sám nesoudí. Problém je někde jinde. Je ve vytváření určitých bariér, v souzení a rozdělování na ty dobré a zlé. I ti zákoníci a farizeové přicházeli k Ježíši, naslouchali mu. Jinak by k nim třeba v tom dnešním podobenství nemluvil. Jde však o sebepochopení. Hříšníkům a celníkům jistě nevadí, že si Ježíše přijde poslechnout i někdo jiný. I když se jistě necítili v přítomnosti těch, kdo je různě soudí a odsuzují, zrovna nejlépe. Ovšem naopak je to jiné. Přítomnost těch nedokonalých je rušivá pro ty, kdo se cítí dokonalými. Do jisté míry je v tom předsudek, vlastní pochopení toho,

kdo má právo se před Bohem ukázat, kdo má právo být u takové události jako je Ježíšovo vystoupení. Zkrátka tak nějak vnímají, že toto je prostor, který jim patří a ti druzí v něm nemají co pohledávat. Myslím, že v nás se to někdy také ozývá, takové to povědomí, že něco je čistě naší doménou a kdokoliv méně vhodný je prostě narušitel. Pojem hříšníka a celníka už časem svůj náboj ztratil, ovšem principiálně se najde to rozlišení na ty, kteří jsou svým jednáním, svým založením přijatelní a ti, kdo se do domu Božího pocitově moc nehodí. Ježíš je náš a vadí nám, když se zahazuje s těmi, kteří nám přijdou pro něj nevhodní. Farizeové a zákoníci mají zkrátka pocit, že si Boží přízeň zaslouží mnohem víc než ti, kteří svůj život vedou různě jinak a dle nich pochybně.

Na tuto rozdílnost přístupů Ježíš reaguje podobenstvím, ve kterém se sami můžeme ptát, kde se nacházíme. Pro nás je většinou hlavní pozornost stržena na mladšího syna, který se zachová dost šíleně, ale je mu odpuštěno. Jenže Ježíš nám všem klade otázku, zda stejně velkou pozornost nemáme věnovat i tomu staršímu synovi a nakonec i samotnému otci. Všechny tyto tři postavy nás nějakým způsobem oslovují a posouvají v našem následování Ježíše.

Na první pohled má každý z těch synů zcela jinou zkušenost. Ve výsledku jdou ale oba stejnou cestou. Liší se jen okolnosti toho, kdy se ocitnou v nějakém tom bodě zlomu. Oba se vzájemně potřebují, aby porozuměli svému otci. A uvědomili si, jak mnoho se od něj liší. Ten mladší si řekl, že otce nepotřebuje, že na život si stačí sám. Když odešel, vzdal se toho, aby mu otec mohl třeba poradit, předat své zkušenosti. Musel padnout hluboko na dno, aby porozuměl tomu, co je skutečné bohatství, pravé dědictví, které může od svého otce získat, kterým dospěje. I když se to moc nezdá, starší syn byl v jádru stejný. Zůstal doma, neodešel, ale na jeho reakci vidíme, že ve vztahu ke svému otci prožíval spíše strach, určitý vzdor. Pracoval pro něj, nerozhazoval jeho majetek, nedělal mu mezi druhými ostudu. Svým způsobem se na otci také toužil stát nezávislý. Vypustil ho z hledání cest, jak naplnit třeba to, po čem touží. To prozradil ve chvíli, kdy otci vyčetl, že mu nikdy nedal ani kůzle k povesezení se svými přáteli. Proč taková výčitka? Dělal a čekal odměnu. O nic si sám neřekl. Chtěl být možná tak jiný než ten mladší, co utekl, že ve výsledku byl stejný.

Něco se v těch vztazích musí změnit. Oba to nejspíš pochopili. Pád na dno otevřel oči tomu mladšímu, když si uvědomil, že odchodem z domu neztratil jen své dědictví. Ztratil otce. Ztratil nějaké místo ve světě. Uvědomil si, že i ten poslední nádeník je na tom líp, protože z toho otcova domu neodešel. Možná toto jeho obrácení může být vnímáno jako sobecké a vypočítavé. Třeba je to záměr, abychom si uvědomili, že obrácení a pokání mohou mít u člověka různé pohnutky, příčiny. Změnu v našem smýšlení nepůsobí naše rozhodnutí být jiný, ale teprve setkání s otevřenou Boží náručí, zkušenost přijetí, které jsme si svým jednáním nezasloužili. Ten mladík se domů vrací s myšlenkou, že si zajistí alespoň místo někde mezi služebnictvem. Jinými slovy, vidí otce jako toho, který se může slitovat, ale už ho nemůže

přijmout, nemůže překlenout to, co způsobil. Když se vrátí, poznává, že v tom vzájemném vztahu je něco víc než si myslel. Není pro svého otce jen někým, o koho se musí postarat. Dokáže mu odpustit, dát důležité místo, vrátit postavení, které měl. Našel tedy otce, ale trochu jiného, než jak ho viděl dříve.

V mysli toho staršího jistě byla myšlenka, že svého otce jednou nahradí. To, co mladší udělal hned, plánoval až přijde otcův čas. Bude sám takový otec. Ale je otázka, co tím myslel, jak si to představoval. Bude hospodařit s tím, co mu otec svěřil, odkázal. Ovšem návrat nehodného bratra mu ukázal něco, co se mu moc nelíbilo. On by takto nejednal. Nechce být takovýto otec. Dal by mu pořádně za vyučenou, ukázal zcela jasně, kde je v tomto domě jeho místo. Není u otcovského stolu, ale venku za dveřmi. Okamžik, kdy se vrátí z pole domů, je takové jeho dno, na které klesne, protože všechno to, co se v něm odehrávalo, se ukázalo. Tolik nenávisti, zahořklosti, tvrdosti, hněvu i na otce samotného. Až to člověka opravdu zarazí. Proč takový výbuch? Je to veliké nepochopení. Zhroucení své představy o otci. Myslel jsem si, že když bude dříť a do detailu plnit každé slovo, tak tohle ten otec ocení. Ale jak vidno, on takový vůbec není. Je to ledová sprcha, protože jakoby shodil všechno to, co dělám, o čem se snažím. Hrouť se mé pojetí otce, má představa, jaký je. Stejně tak jako se při vystoupení Ježíše hrouť představa farizeů a zákoníků o Hospodinu. To je vždycky veliký problém.

Úplně to svádí si říct, že kdybych toto věděl, tak se tolik nedřu, tolik nenamáhám. Raději se stanu sobeckým lotrem a pak se jen s úsměvem nevinátka a slzičkami vrátím, řeknu, jak je mi to líto. Jenže takto přemýšlet je svým způsobem znak nepochopení celé situace. Možná ale odpovídá tomu, co běží těm mnoha spravedlivým hlavou. Je to představa, že pokání je hračka, že se dá jen hrát. Takto smýšlet totiž může jen někdo, kdo sám jen hraje svou víru, svou spravedlnost.

V podobenství o ztraceném synu můžeme vnímat jako útěchu ztraceným a napomenutí sebejistým. Ale ještě je tu postava otce. Můžeme tento text vnímat i jako pozvání k tomu, abychom se naučili být jako ten otec. Vždyť ti synové by k tomu měli přirozeně dospívat. A oba dva v tomto příběhu poznávají, že být dědicem svého otce není nic jednoduchého. Nejde v něm ani o nezávislost, ani o precizní bezúhonnost. Jde o lásku, milosrdenství, vztah ke svým dětem. Lidské dějiny začínají tím, že člověk chtěl být jako Bůh. Proč ne? Je přeci Boží obraz, Písmo samo občas vyzývá k dokonalosti tak, jako je dokonalý otec. Má to jen jeden háček. Chceme-li být jako Bůh, musíme ho nejprve poznat, je třeba vědět, jaký je. Ježíš nám tedy ukazuje, že přiblížit se Bohu rozhodně nejde tím, když se budeme opájet mocí nad druhými, když se budeme natolik cítit dobří, že je můžeme soudit. Jako Bůh budeme až tehdy, když se spolu s ním dokážeme radovat nad návratem hříšníků domů. Ne ale nějakých vzdálených a anonymních, ale těch, kteří nás nejvíce ranili, zklamali.

Neděle 27.března 2022

Napsal uživatel Vlastislav Stejskal
Úterý, 03 Leden 2023 11:54 -

Pane Ježíši, hledáš všechny ztracené. Ne proto, abys je soudil, ale aby mohli být s tebou. I nás jsi takto našel. Prosíme, dej nám radost z návratu těch, kteří k tobě přicházejí stejnou cestou jako my.

Amen.